

บทคัดย่อ

ผู้ที่ร้องขอให้ศาลตั้งผู้จัดการมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1713 นั้นมี 3 ประเภทกล่าวคือ ทายาท หรือผู้มีส่วนได้เสีย และพนักงานอัยการ โดยกฎหมายไม่ได้ให้ความหมายของคำว่า “ผู้มีส่วนได้เสีย” เอาไว้ ซึ่งมีเพียงแนวคำพิพากษาศาลฎีกาตีความเอาไว้ โดยส่วนใหญ่เห็นว่า ผู้มีส่วนได้เสียนั้นจะต้องเป็นส่วนได้เสียในทรัพย์มรดก แต่ผู้เขียนเห็นว่า ส่วนได้เสียนี้ไม่เฉพาะแต่ในเรื่องทรัพย์สินเท่านั้น เช่น ในบางกรณีที่อาจร้องขอโดยอาศัยฐานะที่เป็นผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้ปกครอง หรือในกรณีที่พนักงานอัยการเป็นผู้ร้องขอให้ตั้งผู้จัดการมรดก บุคคลประเภทหลังนี้จะเห็นว่าไม่มีความเกี่ยวข้องกับทรัพย์ของเจ้ามรดกโดยตรง แต่เป็นผู้ที่มีหน้าที่บางประการตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องดูแลผู้เยาว์ หรือผู้ที่อยู่ในความปกครองแล้วแต่กรณี หรืออย่างในกรณีสามีภริยาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและไม่มีทรัพย์สินที่ทำมาหาได้ร่วมกัน แต่หากเป็นบุคคลที่มีความเหมาะสมศาลถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียที่จะร้องขอตั้งผู้จัดการมรดกได้ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า เป็นหลักเกณฑ์ที่ถูกต้อง เพราะแนวคิดในเรื่องการตั้งผู้จัดการมรดกนั้นก็เพื่อให้การจัดการมรดกของผู้ตายให้แก่ผู้ที่มีสิทธิได้รับให้มีความถูกต้องในบางกรณีจะเอาแต่เพียงเรื่องทรัพย์สินมาพิจารณาถึงความมีส่วนได้เสียจึงอาจไม่ถูกต้อง

ประการต่อมาในเรื่อง ส่วนได้เสียในการร้องขอตั้งผู้จัดการมรดกนี้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1713 ได้กำหนดบุคคลที่มีสิทธิที่จะร้องขอตั้งผู้จัดการมรดกไว้สามประเภท คือทายาท ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพนักงานอัยการ โดยที่กฎหมายมาตราดังกล่าวก็มิได้กำหนดให้บุคคลใดมีสิทธิร้องขอก่อนหลังเอาไว้ แต่ในบางกรณีแม้บุคคลดังกล่าวจะเป็นผู้ที่มีส่วนได้เสียในทรัพย์มรดกแต่ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ไม่อาจร้องขอตั้งผู้จัดการมรดกได้ เช่น เจ้าหนี้ของเจ้ามรดกที่กองมรดกนั้นมีทายาทอยู่ ซึ่งในกรณีนี้ผู้เขียนเห็นว่าอาจจะเกิดความไม่เป็นธรรมแก่เจ้าหนี้ของเจ้ามรดกในกรณีที่ทายาทไม่ยอมชำระหนี้ของเจ้ามรดก ซึ่งในเรื่องนี้ก็เป็นอย่างที่ผู้เขียนเห็นว่าบุคคลที่จะร้องขอต่อศาลให้ตั้งผู้จัดการมรดกนั้น ไม่ว่าทายาทหรือเป็นผู้มีส่วนได้เสียศาลไม่ควรตีความจำกัดจนเกินไป ควรที่จะพิจารณาความเหมาะสมและเป็นประโยชน์ของกองมรดกกับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากกองมรดกเป็นกรณี โดยได้ยกตัวอย่างของบุคคลบางประเภท ในบางกรณี เช่น ผู้ที่ทายาททั้งหลายยินยอมพร้อมใจกันให้เป็นผู้จัดการมรดก เป็นเจตนาร่วมกันของทายาทซึ่งผู้เขียนเห็นว่าบุคคลดังกล่าวน่าจะถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยการตีความคำว่าทายาทตามมาตรา 1713 นี้น่าจะรวมถึงผู้ที่ทายาททั้งหลายมอบหมายด้วย แต่ในกรณีเช่นมีทายาทหลายคน แล้วทายาทมีความ

ขัดแย้งกัน เช่นนี้ทนายทนายคนหนึ่งคนใดก็ย่อมที่จะร้องขอตั้งผู้จัดการมรดกเอง กรณีนี้ถือว่าผู้ที่ได้รับมอบหมายจากทนายทนายบางคนนั้นไม่เป็นผู้มีส่วนได้เสียที่จะร้องขอ

ในกรณีที่มรดกตกทอดแก่แผ่นดินจะถือว่าแผ่นดินเป็นผู้มีสิทธิในการร้องขอตั้งผู้จัดการมรดกได้หรือไม่ ซึ่งเรื่องนี้ผู้เขียนเห็นว่าผู้ที่สามารถร้องขอตั้งผู้จัดการมรดกตามมาตรา 1713 นั้นมีอยู่ 3 ประเภท แม้ว่าแผ่นดินไม่ใช่ทนายแต่ก็เป็นผู้ที่ได้รับมรดกโดยผลแห่งกฎหมายตามมาตรา 1753 จึงเป็นผู้มีส่วนได้เสียที่สามารถร้องขอต่อศาลให้ตั้งผู้จัดการมรดกได้ ในการแก้ไขปัญหาระยะผู้มีส่วนได้เสียนี้เป็นปัญหาในเรื่องการตีความ และยังคงมีปัญหายังเป็นข้อถกเถียงกันอยู่ว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียหรือไม่ เช่น เรื่องแผ่นดิน สามีภริยาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เจ้าหนี้กองมรดก ผู้ที่ทนายทนายมอบหมายให้ร้องขอตั้งผู้จัดการมรดก ผู้เขียนมีข้อคิดเห็น 2 ประการ ซึ่งอาจนำมาพิจารณาใช้กับปัญหาทั้งหลายตามที่ได้กล่าวมา คือ

1 กำหนดลำดับของผู้มีสิทธิร้องขอต่อศาลให้ชัดเจนว่ามีบุคคลใดบ้างโดยอาจเทียบเคียงจาก Non-Contentious Probate Rule ของประเทศอังกฤษ ประกอบกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยมาตรา 1629 ซึ่งกำหนดลำดับของผู้ที่มีสิทธิรับมรดก ตามความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเจ้ามรดกไว้ก็ได้ โดยเรียงลำดับลงไป หากมีผู้ร้องขอตั้งผู้จัดการมรดกหลายผู้ที่อยู่ในลำดับสูงกว่าก็มีสิทธิดีกว่า แต่หากว่าผู้ที่อยู่ในลำดับก่อนไม่ร้องขอ อาจกำหนดระยะเวลาให้ร้องขอตั้งผู้จัดการมรดกไว้ หากไม่ร้องภายในระยะเวลาตามที่กำหนด ผู้ที่อยู่ในลำดับหลังสามารถร้องขอตั้งผู้จัดการมรดกได้ เห็นว่าน่าจะเป็นเรื่องที่เหมาะสมมากกว่า และเป็นมาตรการที่ทำให้ผู้ที่อยู่ในลำดับต้นๆ โดยอาจเป็นผู้จัดการมรดกตามพินัยกรรมหรือทนายทนาย ไม่ละเลยเพิกเฉยในการร้องขอตั้งผู้จัดการมรดกรีบเร่งตั้งผู้จัดการมรดกเพื่อเข้ามาจัดการทรัพย์สินมรดกให้สำเร็จลุล่วง อันจะทำให้ลดปัญหาการโต้แย้ง ฟ้องร้องเป็นคดีความอันเกี่ยวกับทรัพย์สินมรดกต่อไป

ข้อดีของการกำหนดลำดับผู้ที่มีสิทธิร้องขอตั้งผู้จัดการมรดกไว้ก็คือ ทำให้เกิดความชัดเจน และลดปัญหาการตีความไปได้อย่างมาก แม้ว่าแนวทางดังกล่าวในการกำหนดลำดับของผู้ที่มีสิทธิร้องขอเป็นวิธีการที่แพร่หลายหลายในระบบ common law เช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา ไม่นิยมใช้ในระบบกฎหมาย civil law แต่หากพิจารณาแล้วเห็นว่ามีเหมาะสมเป็นไปได้ และก่อให้เกิดผลดีในทางปฏิบัติ ก็สามารถนำมาใช้ประยุกต์ได้

2 นอกจากวิธีการกำหนดลำดับของผู้มีส่วนได้้อย่างชัดเจนแล้ว ก็อาจมีอีกวิธี คือ เมื่อกฎหมายไม่ได้กำหนดลำดับไว้ ก็อาจเพราะเห็นว่าผู้ร้องขอตั้งผู้จัดการมรดกนั้น โดยเฉพาะ ผู้มีส่วนได้เสียนี้ ไม่อาจไปกำหนดเป็นกฎเกณฑ์ตายตัวว่าใครบ้างเป็นผู้ที่มีส่วนได้เสีย โดยให้เป็นหน้าที่ของศาลในการตีความเอง ในการตีความเรื่องผู้มีส่วนได้เสียควรตีความโดยให้โอกาสผู้ที่มีความสัมพันธ์

กับทรัพย์สินของเจ้ามรดกสามารถเข้ามาร้องขอตั้งผู้จัดการมรดกได้ ส่วนการที่จะตั้งผู้ร้องเป็นผู้จัดการมรดกหรือไม่นั้นเป็นดุลพินิจของศาล โดยศาลจะไม่ตั้งใครเป็นผู้จัดการมรดกเลยก็ได้ หากศาลเห็นว่าผู้ร้องขอตั้งผู้จัดการมรดกไม่มีความเหมาะสม เช่นนี้ผู้เขียนก็เห็นต่อไปว่า หากไม่มีผู้ที่มีความเหมาะสมที่จะเป็นเป็นผู้จัดการมรดกเลย เช่นนี้จะแก้ปัญหายังไรเกี่ยวกับทรัพย์สินมรดกนั้น เพราะหากปล่อยไว้ก็จะเกิดผลเสียแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับกองมรดกนั้นได้ เห็นว่าน่าจะต้องมีหน่วยงานของรัฐเข้ามาจัดการทำหน้าที่อย่างผู้จัดการมรดกแทน น่าจะก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายได้ดีที่สุด โดยอาจเป็นกระทรวงการคลังก็ได้

โดยผู้เขียนมีความเห็นไปในวิธีที่ 2 เพราะสามารถแก้ปัญหได้ดีโดยไม่จำเป็นต้องแก้ไขกฎหมายแต่ก็สามารถใช้กฎหมายให้เกิดความเหมาะสมและเป็นธรรมได้ และให้สิทธิผู้ที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินมรดกทุกฝ่ายเข้ามาร้องขอ ไม่ตัดสิทธิผู้ใด โดยให้ศาลเป็นผู้พิจารณาเองว่าผู้ใดมีความเหมาะสมเป็นกรณี ๆ ไป หากกำหนดแนวทางดังนี้แล้ว ปัญหาเรื่องผู้มีส่วนได้เสียในการร้องขอตั้งผู้จัดการมรดกก็就会有ความชัดเจนขึ้น อันจะยังส่งผลให้การจัดการมรดกมีความถูกต้องและเหมาะสมต่อไป

Abstract

There are 3 types of persons who may file an application with the court to appoint the administrator of the deceased's estate according to section 1713 of the civil and commercial code: the heir, the interested person, and the public prosecutor. The provisions do not provide the definition of the term "interested person". There are just the Supreme Court's judgments most of which agree that the interested persons shall be the persons who have due interest in the estate of the deceased. But in my point of view, the due interest shall not be limited only to the interest in the estate. In certain cases there might be the filing of such application by virtue of the legal representative or the guardian of a minor or an incapacitated person, or in the case that the public prosecutor file an application with the court to appoint the administrator of the deceased's estate. The latter persons seem to have no direct relation with the deceased; however, they have certain legal duties to take care of the minor or the ward, as the case may be. In the some cases while the couple are not legally married and do not have any earnings which they earn together but if they are the right and proper persons, they shall be deemed by the court to be the interested persons who have the right to file the application to appoint the administrator of the estate. Ipso facto, in my opinion, this is the right principle because the concept of appointing the administrator of the estate is to properly administrate the estate of the deceased in favour of the persons who have the right to the succession. In certain cases, to take only the matter of the property into consideration of the due interest may not be a rightful account.

Furthermore, on the issue of the due interest in the application of the administrator of the estate, section 1713 of the civil and commercial code provided that there are three types of persons, the heir; the interested person; and the public prosecutor, who have the right to file an application with the court to appoint the administrator of the deceased's estate. However, the provision does not specify the order of the right of such people to file the application. But in certain cases despite the interested person they are, the Supreme Court decide that they have no right to file the application to appoint the administrator of the estate, for instance, the debtor of the de cujus while the mass of the estate has the heir. In such case, I reflect that it might be unfair to such debtor if the heir refuse to pay the debt of the de cujus.

This issue illustrates me that the person, whether they are the heir or the interested person, who may file an application to appoint the administrator of the estate shall not be defined with too limited construction by the court. Instead, the court should consider the reasonableness and the benefit of the estate and the person who will be affected by the estate. There are certain types of persons in certain cases given as the examples herein such as the person to whom all the heirs have given their consensus to be the administrator of the estate. I consider that such person shall be deemed the interested person because the construction of the term "the interested person" in accordance with section 1713 should include the person who is authorized by all the heirs. However, in the cases that the de cujus has more than one heir but there is the conflict of interest, the person who is authorized by some of the heirs shall not be deemed the interested person who has the right to file the application in favour of all the heir.

In the case that such estate is vested in the kingdom, there raises the question that whether the kingdom will be deemed the interested person or not. In my opinion, there are three types of persons who can file an application to appoint the administrator of estate according to section 1713. Even though the kingdom is not the heir of the de cujus, the kingdom may become an inheritor by operation of the provision 1753. As a result, the kingdom shall be deemed the interested person who can file an application with the court to appoint the administrator of the deceased's estate. This issue concerns the problem of the construction of provision and there is still the question of the state of being the interested person or not as occurred in the matter of the kingdom, the couple who are not legally married, the debtor of the estate, and the person who is authorized by all the heirs. There are two considerations which may be applied with these issues.

1. There should be a clear specification of the consecutive order of the persons who have the right to file such application with the court. This can be done by comparing the Non-Contentious Probate Rule of England with section 1629 of the civil and commercial code, which provides the consecutive order of the inheritors arranged by the closeness to the de cujus. If there are many people who have the right to file the application, the person who has a prior right to the succession will also have the prior right to file such application to the court. In the case that the person who has the prior right do not file the application, there should be

the limit of time provided. If the period of time provided for such person ends, the next person in the order can file the application to appoint the administrator of the deceased's estate instead and so on. This measure seems more suitable and makes the prior person(s), who can be either the administrators by the de cuius' will or the heirs, not to neglect or ignore to file the application with the court to appoint the administrator of the deceased's estate, which will help reduce disputes and the cases that will be brought to the court concerning the deceased's estate.

The advantage of the provision of consecutive order of the persons who have the right to file the application is; it brings clarity to the provision and helps greatly reduce the problem of construction. Although this measure is prevalent among the common law countries such as England and The United States of America and is not popular among the civil law countries; but, after taking a consideration, if it is found suitable and possible and will have a good benefit in practice, this measure can be applied with our legal system also.

2. Besides the provision of consecutive order of the persons who have the right to file the application, there is yet another option. In Thailand, there is no provision which provides such order. This might be because it is impossible to inflexibly specify that who is and who is not the requisitionist of such appointment especially to the interested person. Hence, such issue should be left to be construed by the court. In construing an issue of the interested person it should provide an opportunity to the person who has a close relation with the estate to be able to file an application to appoint the administrator of the estate. But to grant the requisitionist to become the administrator of the estate or not is the discretion of the court. The court may appoint no person at all to be the administrator if the court finds the requisitionist not appropriate. Therefore my concern is, if there is no appropriate person to become the administrator of the estate, how can we solve the issue of the estate? Because if it is left neglected, it may bring loss to the relative of the estate. It is recommended that the government organization such as The Ministry Of Finance perform the duty of the administrator of the estate so that there will be most just to each party.

Personally, I agree with the 2nd measure, because it can help solve the problem without the necessity to make an amendment to any provision. Nonetheless, the provision

can be enforced appropriately and justly and allows persons who involve with the estate to file the application with the court without denying anybody's right. The court is the one who take into consideration, as the case might be, which person is deserved. If such guiding principle is determined, the issue of the interested person in filing an application with the court to appoint the administrator of the deceased's estate will be clearer and this will make the administration of the estate appropriate and accurate.